

Z vedeckého života

Správa z medzinárodnej konferencie ESHTE | INATEL, Inatel Caparica Hotel, Costa da Caparica, Portugalsko, 17. – 18. október 2022

Pre právnicka zaoberajúceho sa právom cestovného ruchu je zaujímavé navštevovať fóra medzinárodnej povahy, v rámci ktorých sa predmet diskusie sústreďuje na rôzne právne aspekty cestovania a cestovného ruchu. Vzhľadom na cezhraničnú povahu cestovania a nadnárodnú povahu mnohých prameňov právnej úpravy v tejto oblasti sa to javí aj ako nevyhnutné. Okrem každoročných konferencií IFTTA (*International Forum of Travel and Tourism Advocates*) sa posledné roky takýmto miesto jednoznačne stali konferencie, ktoré sa organizujú v Portugalsku pod záštitou ESHTE, Estorilskej vysokej školy cestovného ruchu a hotelových štúdií. Hoci prvá konferencia sa uskutočnila relatívne nedávno, v roku 2016, vedúcim osobnostiam tejto iniciatívy, a to najmä portugalskému profesorovi Carlosovi Torresovi spolu s talianskymi a španielskymi odborníkmi (Franceschelli, Morandi, Arcos), sa za menej ako desaťročie podarilo sústrediť významné množstvo právnikov v cestovnom ruchu, prevažne z Európy a Latinskej Ameriky a s ich účasťou organizovať podujatia a vydávať publikácie o cestovnom ruchu.

Tohtoročná konferencia, ktorá sa konala po odmlke spôsobenej pandémiou Covid-19 opäť prezenčne, bola uskutočnená ako oslava päťročnice vydania prvej knihy *New Package Travel Directive* a predstavenie aktuálneho založenia medzinárodného časopisu *International Journal of Tourism, Travel and Hospitality Law*.

ESHTE publikuje knihy zbornikovej povahy prevažne v elektronickej podobe na webovej stránke <https://tourismlaw.pt/books/>, okrem toho sú v limitovanom počte dostupné aj v tlačenej podobe, často v podobe lístkovnice, ktorá umožňuje aj promptnú aktualizáciu papierových vydání. Na tomto mieste spomenieme knihy:

1. Franceschelli, V., Morandi, F., Torres, C. (zost.) **Sustainable Tourism Law**. 2. vyd. Estoril: ESHTE – Estoril Higher Institute for Tourism and Hotel Studies, 2019;
2. Franceschelli, V., Torres, C., Arcos, J. M., Jégouzo, L. (zost.) **Collective Commentary about The New Package Travel Directive**. Estoril: ESHTE – Estoril Higher Institute for Tourism and Hotel Studies, 2020. (komentár smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách, ktorou sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ a ktorou sa zrušuje smernica Rady 90/314/EHS);
3. **Tourism law in Europe**. Estoril: ESHTE – Estoril Higher Institute for Tourism and Hotel Studies, 2022;
4. **Competition Law in Tourism**. Estoril: ESHTE – Estoril Higher Institute for Tourism and Hotel Studies, 2022.

Z tohto neúplného prehľadu je zrejmé, že pred niekoľkými rokmi neznáma portugalská webstránka v anglickom jazyku spolu s personálnou sieťou právnikov sa ocitli v centre diania tejto právnickej špecializácie.¹ Ťažko vyzdvihnúť jednu knihu a znevážiť tak druhé, ale jednoznačne priekopnícky charakter má aj medzinárodne kvalitne obsadený komentár k novej smernici Európskeho parlamentu a Rady

¹ K právu cestovného ruchu pozri JURČOVÁ, M. a kol. *Právo cestovného ruchu*. Bratislava: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-89603-27-5 alebo HAVLÍČKOVÁ, K., KRÁLOVÁ, R. *Cestovní právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 464. ISBN 978-80-7400-267-0.

(EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách (ďalej ako „smernica o zájazdoch a spojených službách cestovného ruchu“). Príspevky v ňom sú aj od Wukoschitza, Fúhri-cha, Granta, Masona, t. j. nestorov práva cestovného ruchu, čo zároveň svedčí o tom, že napriek silnému zastúpeniu právnikov z románskej oblasti je toto zoskupenie odborníkov skutočne celoeurópsky reprezentatívne.

Dôkazom toho boli aj účasť a program² konferencie, ktorá sa konala v októbri 2022. Všetky príspevky boli aktuálne a možno ich rozdeliť do viacerých oblastí spojených s cestovným ruchom. **Z oblasti umelej inteligencie a jej využitia v práve cestovného ruchu** boli vystúpenia Ramóna Fernández, Španielsko, Valencia, Polytechnická Univerzita, s názvom *Inteligencia artificial y turismo*, a Cateriny del Federico, Taliansko, Univerzita Bologna s titulom *The use of artificial intelligence in travel and hospitality industry. Civil liability profiles*, ktorá sa v tej súvislosti zamerala na otázky civilnej zodpovednosti za škodu v nadväznosti na európsky návrh Aktu o umelej inteligencii [2021/0106(COD)] z 21. 4. 2021 a súvisiace materiály (napr. Správa o vplyve umelej inteligencie, internetu vecí a robotiky na bezpečnosť a zodpovednosť).

V ďalšej sekcii konferencie sa predstavili prednášajúci, ktorých príspevky sa dotýkali rôznych otázok uplatňovania **súťažného práva v cestovnom ruchu**. Advokát Bär-Bouyssiére z Belgicka vo vystúpení *Environmental Protection Considerations and Article 101 Paragraph 1 Treaty on the Functioning of the European Union* poukázal na potrebu vyvažovania majetkových záujmov s potrebou udržateľného rozvoja. Ďalší prednášajúci priblížili problematiku súťažného práva z rôznych uhlov pohľadu. Z pohľadu akademika – Benavides Velasco (Španielsko, Univerzita Malaga) na tému *The new Block Exemption Regulation for Vertical Agreements (,new VBER‘), and the recent study*

of the EU Commission on hotels' distribution practice. Z perspektívy advokáta –da Fonseca (Portugalsko) s titulom *CS Associados, The sweet&sour taste of tourism and competition law interaction*. A do tretice z pozície orgánu dohľadu – Garozzo (Taliansko) na tému *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato, The growing influence of competition law in tourism*. Spoločným menovateľom bolo zvýraznenie významu súťažného práva v cestovnom ruchu. Sarah Prager, prezidentka združenia právnikov špecializovaných na cestovanie a cestovný ruch zo Spojeného kráľovstva (*Chairwoman of the Travel and Tourism Lawyers Association*) v príspevku *Competition law: online travel agents and airlines* informovala o prebiehajúcich súdnych sporoch medzi spoločnosťou Ryanair a cestovnými agentúrami.³ Ryanair je žalovaný v spore o náhradu škodu v dôsledku zneužitia dominantného postavenia na súdoch Anglicka a Walesu ako prejavu snahy tejto leteckej spoločnosti zabrániť predaju lacných leteniek agentúrami. Pre Ryanair je výhodnejšie uskutočňovať tento predaj samostatne, táto nízkonákladová letecká spoločnosť považuje právo predávať letenky spotrebiteľom osobne, vo vlastnom mene, za podstatu ekonomického modelu založeného na predaji lacných leteniek. Ohrozenie alebo porušenie práva takmer výlučného predaja vlastných leteniek žaluje ako porušenie práv duševného vlastníctva voči rôznym sprostredkovateľom (žalovaná praktika sa označuje ako „screen-scraping“), väčšinou online cestovným agentúram na írskych súdoch.⁴

Digitalizácii a ochrane spotrebiteľa sa venovali viaceré príspevky, ktoré poukazovali na rozvoj platformovej ekonomiky, novoprijaté pravidlá fungovania platforiem v EÚ, vplyv digitalizácie na cestovný ruch a ochranu súkromia na internete vrátane uchovávanía údajov pasažierov leteckých spoločností. Patrili sem vystúpenia srbského odborníka na cestovný

³ Pozri napr. *On the Beach Ltd v Ryanair UK Ltd & Anor* [2022] EWHC 861 (Ch).

⁴ <https://files.tourismlaw.pt/Sarah-Prager,-Competition-Law---OTAs-and-airlines/26/> (dostupné 31.10. 2022).

² <https://tourismlaw.pt/program-of-eshte-inatel-international-conference-2022/> (dostupné 31.10. 2022).

ruch Andreja Micovica (Univerzita Kragujevac, *Legal Tech and Online Dispute Resolution*), ktorý sa zameriaval na možnosti online riešenia sporov a sťažností v cestovnom ruchu.⁵ Príspevky Damjana (Slovinsko, Univerzita Ljubljana, *The new online platform rules and the accommodation booking services*), Jurčovej (Slovensko, Trnavská univerzita, *Liability of online platforms in the tourism sector*),⁶ Feliu (Španielsko, UIB Palma de Mallorca, *Digital Markets Act and Digital Services Act: their impact on the tourism sector*) a Josipoviča (Chorvátsko, Univerzita Zagreb, *Omnibus Directive and about specific information requirements for contracts concluded on online marketplaces*) sa zaoberali najnovším vývojom na platformách, pričom zameranie sa rôznilo cez informačné povinnosti prevádzkovateľov platformy, relevantnú rozhodovaciu činnosť Súdneho dvora EÚ, zodpovednosť prevádzkovateľov platformy, nové nariadenia pre digitálne trhy a očakávané účinky novej legislatívy na fungovanie platforiem a ochranu cestujúcich v cestovnom ruchu. Podobne aj ďalšie príspevky sa týkali digitálneho trhu používaného pre umiestnenie ponuky, dopytu a informácií o cestovnom ruchu. V tomto priestore hrajú nezanebateľnú úlohu recenzné systémy, ich overovanie a pravdivosť, ako vyplynulo z vystúpenia Osório (Cape Verde, *Hotel Review, The authenticity of evaluation and the impacts of false negative evaluations*). Ochrane osobných údajov boli venované príspevky kolegov Martínez (Venezuela, Central University of Venezuela, *Tourism and metaverse*) a Masseno (Portugalsko, Beja Polytechnic, *PNR Directive: The Court of Justice Upgraded Traveller's Privacy at the EU*). Osobitne posledný príspevok, ktorým prednášajúci Manuel David Masseno informoval o výklade Súdneho dvora EÚ vo

vzťahu k smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/681 z 27. apríla 2016 o využívaní údajov zo záznamov o cestujúcich (PNR)⁷ na účely prevencie, odhaľovania, vyšetrovania a stíhania teroristických trestných činov a závažnej trestnej činnosti bol zaujímavý aj z toho pohľadu, že táto smernica sa uplatňuje súbežne s existenciou všeobecného nariadenia o ochrane údajov (GDPR), ktoré je všeobecne známe, a osobitná úprava nakladania s osobnými údajmi cestujúcich ostáva v úzadí záujmu. V rozhodnutí Súdneho dvora EÚ C-817/19 *Ligue des droits humains*, bolo zdôraznené, že právo na súkromie vyžaduje prísne posudzovať využitie osobných dát podľa tejto smernice a prispievať tým k maximalizácii ochrany súkromia cestujúcich.

Ubytovanie poskytované súkromnými ubytovateľmi prináša nielen výhody zdieľanej ekonomiky, ale má aj značné riziká, k tomu referovali viacerí. Afonso Cafê (Portugalsko, Univerzita Algarve) vo veľmi zaujímavom príspevku *Public and private law instruments to protect neighbours on accommodation* poukázal aj na vecnoprávne nástroje ochrany užívateľov bytov v bytovom dome, ktorí sú rušení vo výkone vlastníckeho a užívacieho práva krátkodobým nájmom v niektorých bytoch. Tematike krátkodobého nájmu na účely turistického (dovolenkového) ubytovania sa venovala z rôznych uhlov pohľadu aj trojica španielskych rečníkov: Gosálbez (Univerzita Cordoba, *The State Administration's activity on tourist housing in Spain*), Casanovas Ibáñez (Barcelona School of Tourism, Hospitality and Gastronomy, *Tourists and residents coexistence through shared administration: an approximation*) a Pilar Saura (Univerzita Murcia, *The inspection of tourist accommodation by Public Administrations: problems with the use of the robot inspector / web spider/ and the responsibility of collaborative platforms*). Advokátka Valerie Augros z Francúzska v príspevku *Holiday lettings in France: tips and tricks* predstavila osobitnú legislatívu v tejto krajine, ktorá zabezpečuje ochranu „bežného“ bývania pred rušivými

⁵ <https://files.tourismlaw.pt/Microsoft-Word--A.-Micovic---Legal-Tech-and-ODR-in-Tourism>. (dostupné 31.10. 2022).

⁶ Účasť na konferencii, publikačný výstup autorky a táto správa sa ukutočňuje v rámci projektu APVV-17-0562. <https://files.tourismlaw.pt/Liability-of-online-platforms-in-tourism-sector-Monika-Jurkova/> (dostupné 3. 12. 2022).

⁷ *Passenger name record*.

vplyvmi realizácie dovolenkového bývania aj prostriedkami správneho práva. V tejto súvislosti upozornila, že vo vzťahu k uplatňovaniu smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu boli tieto opatrenia Súdnym dvorom EÚ vyhodnotené ako prípustné a odôvodnené naliehavým všeobecným záujmom pre nedostatok nehnuteľností na bývanie určených na prenájom a primerané sledovanému cieľu.⁸

Michael Wukoschitz z Rakúska, advokát a čestný prezident IFTTA, medzinárodnej organizácie združujúcej advokátov špecializujúcich sa na cestovanie a cestovný ruch, sa v príspevku *Wicked Deed's Curse – Will X v Kuoni change the Organiser's Liability?* zaoberal otázkou interpretácie rozsahu zodpovednosti cestovnej kancelárie za poskytnutie zájazdu, a to aj v kontexte porovnania pôvodnej smernice 90/314/EHS a aktuálnej smernice o zájazdoch a spojených službách cestovného ruchu. V neslávne známom prípade žalovanej cestovnej kancelárie Kuoni súdne authority v Spojenom kráľovstve dospeli k záveru, že povinnosťou cestovnej kancelárie nie je len zabezpečenie dopravy, ubytovania a stravy, ale patria sem aj vedľajšie služby, ktoré majú prispieť k celkovému štandardu poskytovania zájazdu. V konaní šlo o zodpovednosť cestovnej kancelárie proti žalobkyni, ktorá utrpela ujmu počas dovolenky. Žalobkyňa prechádzajúca sa po hotelovom komplexe, v ktorom bola ubytovaná, cestou stretla zamestnanca hotela a spýtala sa, ako sa dostane na recepciu. Ten jej ponúkol ukázať skratku, no v skutočnosti ju zaviedol do strojovne a znásilnil. V spore o náhradu škody pre porušenie zmluvy o zájazde súd rozhodoval, či sprevádzanie po hoteli zamestnancom hotela je súčasťou plnenia zmluvy o zájazde. Na túto otázku

súd odpovedal kladne. Extenzívna interpretácia plnenia zmluvy o zájazde má zabezpečiť objektívne vysoký štandard ochrany spotrebiteľa. Druhou otázkou bolo, či je dôvodné priznať Kuoni možnosť zbavenia sa zodpovednosti v zmysle článku 5 bod 2 smernice 90/314 EHS o balíku služieb cestovného ruchu. Súd túto možnosť nepripustil a Wukoschitz diskutoval, či by riešenie podľa článku 14 novej smernice o zájazdoch a spojených službách cestovného ruchu mohlo vyznieť pre cestovnú kanceláriu zhovievavejšie.

Ďalšie príspevky, ktoré sa venovali aj otázkam udržateľného cestovného ruchu alebo vi-nárskeho právu⁹ (Torres), boli predmetom bo-hato naplnenej konferencie. Príspevky referu-júcich budú priebežne publikované v novom časopise *International Journal of Tourism, Travel and Hospitality Law*.¹⁰

Cestovný ruch súčasnosti nie je nemenný, vyskytujú sa nové ohrozenia (pandémia, nárast cien energií, vojna na Ukrajine a iné bezpeč-nostné riziká), ako aj nové stimuly (rozvoj digi-talizácie a platforiem, smart aplikácie, inovácie v ponuke služieb cestovného ruchu, snaha o udržateľnosť). Právna úprava reaguje na zmeny aplikačnej praxe. Existencia pružnej a priebežne aktualizovanej komunikačnej a in-formačnej základne, aká sa vytvorila vďaka iniciatíve z portugalského Estorilu, je pre nás prameňom vytvoreným sústavnou a systema-tickou prácou kolegov, ktorú treba oceniť, vyu-žiť a šíriť povedomie ďalej. Otvorenosť inicia-tívy dáva možnosť zapojiť sa a podporiť rozvoj práva cestovného ruchu.

Monika Jurčová*

⁹ Pozri aj <https://publications.eshte.pt/dir/wl/wl/22/> (dostupné 31. 10. 2022).

¹⁰ Dostupné (31. 10. 2022) na <https://tourismlaw.pt/international-journal-of-tourism-travel-and-hospitality-law-pre-print/>.

⁸ Dostupné (2. 12. 2022) na: <https://files.tourismlaw.pt/Holidays-lettings-in-France---Tips-and-tricks-by-V.-Augros/6/>.

* Doc. JUDr. Monika Jurčová, PhD., Katedra občianskeho a obchodného práva, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave.